

INGEZONDEN.

De redactie behoudt zich voor, ter bevordering van spoedige plaatsing der stukken, zoo noodig eenige bekorting aan te brengen.

MODERN MEDIUMONDERZOEK.

„Indien de geest volkomen onstoffelijk en de stof volkomen ongeestelijk is, beide niets gemeenschappelijk hebben, hoe kunnen zij dan ooit op eenige wijze in wisselwerking geraken?” schrijft prof. VAN RIJNBEEK op blz. 4325 in zijn stuk over „modern medium onderzoek”. En iets verder: „De parallelhypothese van FECHNER kan nauwelijks als een verklaring gelden. . . . Maar waarheen men zich ook wendt, tot de godsdienstleeren of tot de wetenschap, een bevredigend antwoord krijgt men niet; enz.”

En toch geeft de bekende natuurphilosoof MORITZ SCHLICK in zijn *Allgemeine Erkenntnislehre* in de hoofdstukken, welke hij schrijft over het psycho-physische vraagstuk misschien een oplossing op blz. 257:

Gesteld echter, het physische (bedoeld is hier het stoffelijke, extramentale, Ref.) en het psychische zouden werkelijk twee verschillende gebieden van het werkelijk bestaande zijn, dan mogen ze nog zoo ongelijksoortig zijn: nooit zou in die ongelijksoortigheid een ernstige hinderpaal gevonden kunnen worden voor het bestaan van een causale relatie tusschen die twee: want wij kennen geen wet, volgens welke dingen, welke op elkander inwerken gelijksoortig moeten zijn; de ervaring leert veeleer overal, dat het allerverschillendste van elkander afhankelijk is en dus met elkander in wisselwerking staat; en al leerde de ervaring dit ook niet, zoo ligt toch in het begrip wisselwerking niets, wat zijn toepassing tot gelijksoortige dingen beperken zou. Waarom toch zouden werking en oorzaak niet geheel verschillend van elkander kunnen zijn? Neen, bij het verschillend zijn van elkander zou nog iets anders moeten komen, er zouden nog andere, zeer bijzondere gronden te berde gebracht moeten worden, wilde men de mogelijkheid eener wisselwerking ontkennen.

En SCHLICK betoogt verder, met klem van redenen, dat zulke gronden niet bestaan.

In het vervolg toont SCHLICK zich dan een aanhanger van de parallelhypothese tusschen physisch en psychisch, echter op de juiste wijze opgevat.

Het physische is in deze hypothese niet de bovengenoemde extramentale werkelijkheid, want tusschen deze laatste en de psychische werkelijkheid bestaat wisselwerking, doch het physische is „eine besondere Art der *Bezeichnungsweise* des Wirklichen” (blz. 269).

Een net van overall samenhangende (quantitatieve) begrippen, zooals de physica ons dit leert kennen, wordt over de geheele ééne werkelijkheid (extramentale + mentale) uitgespreid en loopt er als het ware parallel mede. Alle qualiteiten van het pluralistische universum zijn in zooverre van één en denzelfden aard, als ze onze kennis van hen door middel van quantitatieve begrippen toegankelijk gemaakt kunnen worden.

In *dezen zin* bekent hij zich aanhanger van het *monisme*. Er bestaat slechts één werkelijkheid; d.w.z. principieel is slechts één enkel systeem van begrippen noodig, om alle dingen in het geheele bonte universum te leeren kennen; en er bestaan geen andere klassen van voor onze ervaring kenbare dingen, waarvoor dit begrippensysteem niet passen zou.

Het werkelijk bestaan van het astrale lichaam der occultisten moet natuurlijk bewezen worden. Echter:

„Wirklich ist alles, was, zu einer bestimmten Zeit seiend, gedacht werden muss”: (blz. 169). En voor het extra-mentale bovendien nog: zu einem bestimmten Ort im Raum”.